

Protokół

18. posiedzenia, 2. sesyi, VI. peryodu Sejmu galicyjskiego
z dnia 18. Listopada 1890.

Początek o godzinie 10 minut 40 przed po-
łudniem.

Przewodniczący Marszałek krajowy J. O.
Eustachy Książę Sanguszko.

Sekretarze pp. Stanisław Jędrzejowicz,
Dr. Włodzimierz Kozłowski, Konstanty Teliszew-
ski, Antoni hr. Wodzicki.

Obecnych posłów 125.

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Namiestnik
JE. Kazimierz hr. Badeni i c. k. radca dworu
Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość po-
słów i otwiera posiedzenie.

Protokół z 17 posiedzenia złożonym jest do
przejrzenia w biurze sejmowem.

Sekretarz p. Antoni hr. Wodzicki odczytuje
następujące pismo:

Jaśnie Oświecony Książę Marszałku!

Stosunki moje prywatne i rodzinne, jakoteż
niemożność stałego zamieszkania we Lwowie,
nie pozwalają mi pełnić nadal obowiązków
członka Wydziału krajowego. Zniewolony się za-
tem czuję mandat ten, tak zaszczytny, złożyć,
i upraszam JO. Księcia Marszałka o zarządzenie
wyboru w moje miejsce, a dokąd to nie nastąpi,
jestem gotów obowiązki członka Wydziału wy-
pełniać.

Racz Książę Marszałku przyjąć zapewnienie
prawdziwego szacunku, z jakim zawsze pozostaję
powolny sługa

Adam Jędrzejowicz.

Marszałek wyraża żal z powodu utraty tak
znakomitego współpracownika w gronie Człon-
ków Wydziału krajowego.

Sekretarz p. Stanisław Jędrzejowicz odczy-
tuje następujący wniosek:

W n i o s e k

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w po-
rozumieniu z Ordynaryatami biskupimi zbadał,
jak dalece pożądaną jest zmiana §. 9. ustawy
konkurencyjnej z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. u.
kr. Nr. 28) w tym kierunku, aby parafianie, po-
siadający i utrzymujący kościoły filialne, uwol-
nieni byli od obowiązku konkurowania do wy-
datków na kościół i budynki parafialne (t. zw.
matryczne) i odpowiedni wniosek przedłożył na
najbliższej sesyi sejmowej.

Wnioskodawca: Zoll.

Klemensiewicz, Żardecki, Dr. Midowicz,
Potoczek, Stręk, Mizia, Rayski, Fr. Kramarczyk,
ks. Sawa, Sembratowicz, Siemiginowski, Szep-
tycki, A. Wodzicki, Raczyński, Polanowski, Rey,
Lenartowicz, Chamiec, Struszkiewicz, Fr. Jędrze-
jowicz, Zamoyski, Lasocki, Merunowicz, St. Ba-
deni, Borkowski.

Marszałek oświadcza, iż wniosek ten trak-
towanym będzie podług przepisów regulaminu.

Sekretarz p. Stanisław Jędrzejowicz odczy-
tuje następującą interpelację do Wydziału kra-
jowego:

Interpelacya

do Wysokiego Wydziału krajowego.

Zważywszy, że Wysoki Wydział uznał spółkę wodną dla regulacyi Nowego Brnia z dopływami jako krajową;

zważywszy, że z tego tytułu powinien Wydział krajowy rozaczać nad spółką ścisłą kontrolę;

zważywszy, że Wydział spółki przymusową konkurencyę rozdzielił między gminy a obszary dworskie w stosunku nierównym, i z tego powodu członkowie gmin wiejskich są nadmiernie przeciążeni, czego dowody składam w załączonej tabeli:

	Ilość morgów wziętych do regulacyi.			Cata należytość konkurencyjna: zlr.	Koszt z morga: zł. ct
	Klasa zagrożenia				
	I.	II.	III.		
Brzeźówka	dworskie	241	87	—	2125 6 47
	gminne	594	31	—	6260 10 —
Cwików .	dworskie	466	258	—	4860 6 73
	gminne	1055	31	—	3444 12 36
Dąbrówka brańska	dworskie	614	216	—	7788 9 37
	gminne	348	287	—	7256 11 40
Radwan .	dworskie	569	96	—	6508 9 77
	gminne	708	—	—	11495 16 23
Olesno .	dworskie	37	134	—	646 3 75
	gminne	482	205	—	4194 6 10
Suchy grunt	dworskie	502	146	—	3037 4 68
	gminne	302	223	—	3588 6 81
Skrzynka	dworskie	94	261	206	1501 2 66
	gminne	197	231	—	3866 9 50
Zabrze .	dworskie	822	—	—	4650 5 60
	gminne	626	—	—	4709 7 50

zważywszy, że Wydział spółki podciągnął pod konkurencyę budynki, licząc w I. klasie zagrożenia $12\frac{1}{2}$ od każdych 100 zł. ceny szacunkowej;

zważywszy, że ten system rujnuje włościan, jaskrawym przykładem czego jest, że chałupnik,

posiadający 109□ sążni gruntu i nędzną chałupinę, zapłacić musi 33 zł. 57 ct.;

zważywszy, że przestrzenie dróg gminnych wyłącznie tylko gminom do konkurencyi wliczono;

zważywszy, że spółka została potwierdzoną 14. września 1888 roku, a tymczasem Wydział spółki każe płacić konkurencyę, licząc od 1885 roku;

zważywszy, że gminy i wogóle członkowie gmin wiejskich nie są zupełnie reprezentowani w Wydziale spółki, a tem samem nie mają możności swoich interesów bronić.

Podpisany zapytuje Wysoki Wydział:

1. Dlaczego Wydział krajowy nie wykonuje należytej kontroli?
2. Czy wiadomem jest Wydziałowi krajowemu, że spółka datki konkurencyjne rozdziela z widocznem pokrzywdzeniem gmin i członków gmin wiejskich?
3. Czy Wydział krajowy spowoduje spółkę do uskutecznienia innej, ponownej a sprawiedliwej repartyeyi datków konkurencyjnych?

S. Potoczek.

Stręk, Mizia, F. Kramarczyk, Żardecki, Klemensiewicz, J. Romańczuk, Rożankowski, Herasimowicz, Kułaczkowski, Hamorak, Sirko, Korol, Okuniewski, Barabas, Huryk, Siczynski, D. Mi-dowicz.

Marszałek oświadcza, iż interpelacyę tę zakomunikuje Wydziałowi krajowemu.

Sekretarz p. Stanisław Jędrzejowicz odczytuje spis petycyj, wniesionych po dzień 18. listopada b. r., które przydzielono następującym komisjom:

Komisji podatkowej L. s. 1.124, 1.135.

Komisji prawniczej L. s. 1.125.

Komisji gminnej L. s. 1.126.

Komisji petycyjnej L. s. 1.127, 1.147.

Komisji drogowej L. s. 1.128.

Komisji administracyjnej L. s. 1.129.

Komisji szkolnej L. s. 1.131, 1.132, 1.133, 1.134.

Komisji gospodarstwa krajowego L. s. 1.136.

Wydziałowi krajowemu zaś przekazano petycje do L. s. 1.130, 1.137, 1.138, 1.139, 1.140, 1.142, 1.143, 1.144, 1.148.

Przystąpiono do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest:

Sprawozdanie Wydziału krajowego z projektem ustawy o nadaniu gminie m. Kalwarya Zebrzydowska w powiecie wadowickim uprawnienia do poboru opłat gminnych od napojów spirytusowych i piwa na przeciąg lat 6, tudzież opłaty od psów na przeciąg lat 12.

Sprawozdawca poseł Wereszczyński odczytuje sprawozdanie Wydziału krajowego w powyższym przedmiocie, z następującym projektem ustawy:

U s t a w a

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zezwolenie gminie m. Kalwarya Zebrzydowska w powiecie wadowickim na pobór opłat od napojów spirytusowych i od piwa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam:

Art. I. Gminie Kalwarya Zebrzydowska dozwala się pobierać przez lat sześć, licząc od dnia wejścia tej ustawy w życie, opłaty od napojów poniżej wyszczególnionych, w gminie wyrabianych lub w jej obręb wprowadzanych i w niej zużywanych według następującej taryfy:

1) od litra piwa	1 ³ / ₁₀ ct.
2) „ „ wódki do 65 Tralesa	8 „
3) „ „ okowity nad 65 Tralesa (okowit - spir.)	14 „
4) „ „ araku	12 „
5) „ „ miodu	10 „
6) „ „ słodzonych napojów .	12 „

Art. II. Do uiszczenia tej opłaty obowiązani są wszyscy, którzy napoje w art. I. poszczególnione dla konsumcyi miejscowej wyrabiają lub sprowadzają, bądźto na sprzedaż, bądź na własny użytek.

Art. III. Okręg poborowy stanowi gmina Kalwarya Zebrzydowska.

Art. IV. Ta opłata ciąży tylko na konsumcyi w obrębie gminy, nie można obciążać nią produkcji ani obrotu handlowego.

Art. V. Bliższe postanowienia co do sposobu poboru tych opłat wyda w drodze admini-

stracyjnej c. k. Rząd w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca odczytuje Art. I., II., III., IV., V., tytuł i wstęp projektu ustawy.

Izba w głosowaniu uchwała oddzielnie Art. I., II., III., IV., V oraz tytuł i wstęp projektu ustawy zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego bez rozprawy.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba cały projekt ustawy w trzecim czytaniu.

Sprawozdawca p. Wereszczyński odczytuje następujący projekt ustawy.

U s t a w a

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zezwoleniu gminie m. Kalwarya Zebrzydowska w powiecie wadowickim na pobór opłat od psów.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam:

Art. I. Gminie m. Kalwarya Zebrzydowska wolno pobierać przez przeciąg lat dwunastu, licząc od dnia wejścia tej ustawy w życie, opłatę od psów utrzymywanych w obrębie miasteczka Kalwarya Zebrzydowska.

Art. II. Opłata ta wynosić ma od każdego psa na uwięzi trzymanego rocznie jeden zł. a. w., od każdego innego psa kwotę dwu zł. w. a. rocznie.

Art. III. Bliższe postanowienia co do sposobu poboru tej opłaty, jako też co do uwolnienia od opłaty w poszczególnych wypadkach, jak i wogóle co do przeprowadzenia tej ustawy wyda Reprezentacya gminna.

Art. IV. Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca odczytuje Art. I., II., III. i IV., tytuł i wstęp projektu ustawy.

Izba w głosowaniu uchwała Art. I., II., III. i IV., tytuł i wstęp projektu ustawy zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego bez rozprawy.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba cały projekt ustawy w trzecim czytaniu.

Następuje:

Sprawozdanie komisji sanitarnej z czynności V. Departamentu Wydziału krajowego.

Sprawozdawca poseł Trzeciecki uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie z czynności V. Departamentu Wydziału krajowego za czas od 1. lipca 1889 do końca czerwca 1890 r.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przedłożył na najbliższej sesji wyczerpujące sprawozdanie o sposobie pokrywania wydatków w ramach potrzeby stawiania, powiększania i przerabiania szpitali prowincjonalnych i ewentualnie postawił odpowiednie wnioski.

W rozprawie ogólnej przemawia p. Włodzimierz Kozłowski.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Hoszard.

Przemawia p. Kozłowski Włodzimierz.

P. Golejewski przemawia.

Przemawia sprawozdawca.

Podczas przemówienia sprawozdawcy przewodnictwo obejmuje Zastępca Marszałka.

Przystąpiono do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca odczytuje ustęp I. i ustęp II. wniosków komisji.

Izba w głosowaniu uchwała oddzielnie ustęp I. i ustęp II. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji przemysłowej o przedłożeniu Wydziału krajowego, odnoszącem się do czynności w celu podniesienia rękodzielnictwa i przemysłu w kraju. (Część II. Szkoły zawodowe i warsztaty wzorowe).

Sprawozdawca poseł Szczepanowski uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujące wnioski komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w dziale szkół fachowych i warsztatów wzorowych i dołączone do niego sprawozdanie Komisji krajowej dla spraw przemysłowych.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze konstytucyjnej wyjednał większe niż dotąd zasiłki ze skarbu państwa dla szkół przemysłowo-fachowych i warsztatów wzorowych w naszym kraju, wykazane w memoryale Komisji krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 14. lipca 1890 roku — i to w równym stosunku jak w innych krajach koronnych.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wzorowy statut dla uzupełniających szkół przemysłowych przedłożony c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty pismem Komisji krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 19. września 1889 roku l. 272 uznał za normalny dla uzupełniających szkół przemysłowych w Królestwie Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby założył zawodową szkołę dla przemysłu drzewnego w Kołomyi i upoważnia Wydział krajowy do przeprowadzenia z c. k. Rządem rokowań w sprawie przyczynienia się skarbu krajowego do utrzymania i założenia tej szkoły.

V. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wzniesienia budynku dla c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych kosztem powyżej 35.000 zł., pod warunkiem, że gmina Świątniki górne przyczyni się do kosztów budowy kwotą 10.000 zł., i otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na ten cel w kwocie 25.000 zł.

Wypłata tej dotacji z funduszu krajowego nastąpi w dwóch ratach rocznych. Sejm wstawia w budżet na rok 1891 kwotę 10.000 zł. tytułem I. raty na cel powyższy.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby zamierzony warsztat wzorowy dla przemysłu kowalskiego w Sułkowicach o ile możliwości już z początkiem roku 1891 wprowadził w życie, oraz upoważnia Wydział krajowy do przyrzeczenia jednorazowego zasiłku w kwocie 5.000 zł. na wystawienie budynku dla umieszczenia wzorowego warsztatu kowalskiego w Sułkowicach

w powiecie myślenickim i na urządzenie tego warsztatu, jeżeli go c. k. Rząd wprowadzi w życie jako zakład państwowy.

VII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wypłacenia gminie miasta Kołomyi bezwrotnego zasiłku w kwocie 4.000 zł. w czterech równych ratach rocznych, począwszy od roku 1891 pod warunkiem, jeżeli gmina miasta Kołomyi budynek, w którym mieści się krajowa szkoła garncarska w Kołomyi rozszerzy według wymagań uznanych za niezbędne do celów nauki. Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1891 kwotę 1.000 zł. tytułem pierwszej raty powyższego zasiłku. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia na cele budowy rozporządzalnych oszczędności z budżetu szkoły kołomyjskiej, jeżeliby zdaniem Wydziału krajowego zachodziła istotna potrzeba podwyższenia tej subwencji.

VIII. Sejm wstawia w budżet krajowy na rok 1891 kwotę 1.300 zł. tytułem zasiłku na opłacenie nauczyciela rysunków i fachowego instruktora stolarstwa w warsztacie dla wyrobów z drzewa w Kołomyi, założonym przez Spółkę huculską, jednak pod warunkiem, że Spółka huculska podda swój warsztat pod nadzór Wydziału krajowego, a względnie Komisji krajowej dla spraw przemysłowych w tej mierze, jak podlegają temu nadzorowi inne ze skarbu krajowego subwencyonowane zakłady dla fachowej nauki przemysłowej.

IX. 1) Sejm udziela Edmundowi Krzenowi, kierownikowi krajowej ceramicznej stacyi doświadczalnej „veniam aetatis“.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby stabilizował Edmunda Krzena na posadzie kierownika krajowej ceramicznej stacyi doświadczalnej, nadanej mu prowizorycznie dekretem Wydziału krajowego z dnia 25. maja 1886 roku l. 26.407, oraz przyznał mu prawo do emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi, wymienionymi w §. 12. ustęp lit. b) statutu emerytalnego, uchwalonego przez Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1889, tudzież z zastosowaniem uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874 roku pod warunkami tą uchwałą określonymi wymierzał Edmundowi Krzenowi pięciolecie po 200 zł., w miarę ukończenia 5, 10 i 15 lat służby nieprzerwanie przy tych samych poborach pełnionej na posadzie kierownika kra-

jowej ceramicznej stacyi doświadczalnej. Służba policzalna do emerytury i pięciolecie poczyna się liczyć od dnia 26. maja 1886 roku.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta ustępy I., II., III. wniosku komisji.

Izba w głosowaniu uchwała oddzielnie ustępy I., II. i III. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca odczytuje ustęp IV. wniosku komisji.

P. Lasocki zwraca uwagę na błąd drukarski w tym ustępie, a mianowicie w wierszu 2-gim zamiast wyrazu „upoważnił“ ma być „upoważnia“.

Sprawozdawca przyjmuje tę poprawkę, a nadto podnosi, że ustępem IV. załatwione są petycje do L. s. 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900 i 901 gmin powiatu kosowskiego o założenie w Kosowie szkoły snycerskiej w połączeniu ze szkołą kamieniarską.

Izba w głosowaniu uchwała ustęp IV. zgodnie z wnioskiem komisji i przyjmuje załatwienie takowym wymienionych petycji.

Sprawozdawca prostuje omyłkę druku w ustępie VII., mianowicie po wyrazie „Sejm“ należy dodać wyraz „wstawia“, i odczytuje ustępy V., VI., VII., VIII. i IX. wniosków komisji.

Izba w głosowaniu uchwała oddzielnie ustępy V., VI., VII., VIII. i IX. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta dalszy wniosek komisji: Co do petycji przedstawionej komisji, to jest L. s. 357, tyczącej się założenia szkoły koszykarskiej w Rudkach i L. s. 622 petycji co do założenia takiej samej szkoły w Zakliczynie, komisya wnosi przekazanie tychże Wydziałowi krajowemu w celu zbadania przy pomocy krajowej Komisji przemysłowej, czy w miejscowościach wskazanych staje się zadość warunkom, pod którymi inne podobne zakłady już założone zostały. Tak samo komisya wnosi przekazać Wydziałowi krajowemu do bliższego zbadania petycję L. s. 735 p. Czyrniańskiego, zdolnego kierownika szkoły kłodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumilowej, proszącego o powiększenie pensyi.

Przemawia p. Merunowicz i wnosi dodanie

we wniosku komisji, co do załatwienia petycji L. s. 735, po wyrazie: „zbadania“, wyrazów: „i do możliwego uwzględnienia“.

Przemawia p. Stanisław hr. Badeni i popiera wnioski p. Merunowicza.

Po przemówieniu sprawozdawcy, Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem komisji i przyjętą przez sprawozdawcę poprawką p. Merunowicza.

Sprawozdawca odczytuje następujące wnioski w załatwieniu petycji wniesionych:

Petycję L. s. 1.031 Pierwszej związkowej garbarni w Rzeszowie o udzielenie z krajowego funduszu przemysłowego pożyczki w kwocie 50.000 zł. przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia w porozumieniu z krajową Komisją dla spraw przemysłowych.

Petycję L. s. 857 gminy Kopanki o przyjęcie do szkoły koszykarstwa w Jarosławiu kosztem funduszu krajowego kilku uczniów z Kopanki — przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia w porozumieniu z krajową Komisją dla spraw przemysłowych.

Izba uchwała zgodnie z powyższymi wnioskami komisji.

Następuje:

Sprawozdanie komisji przemysłowej z przedłożenia Wydziału krajowego o wniosku posła Rutowskiego i towarzyszy, co do ulg w dodatkach do podatków dla krajowych przedsiębiorstw przemysłowych.

Sprawozdawca poseł Rutowski uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych od dodatków do podatków.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim, postanawiam co następuje:

§. 1.

Od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych, uwolnione będą następujące zakłady przemysłowe, które w przeciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy

w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim założone zostaną:

1. wszelkie zakłady przemysłowe, mające na celu wyrób takich przedmiotów, które do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy jeszcze w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim wyrabiane nie były.

2. Zakłady przemysłowe z gałęzi przemysłu w kraju istniejących, jeżeli będą założone według wymagań najnowszego stanu techniki, obliczone na większy przerób surowego materiału lub półfabrykatu i zatrudniać będą większą liczbę robotników, a mianowicie: zakłady przemysłowe dla wyrobu cementu, wapna hydraulicznego, fajansu, majolik, wyrobów kamionkowych, felcowanych dachówek z gliny, rur drenowych, cegieł ogniotrwałych; zakłady dla wyrobu ciekłych i stałych smar z olejów mineralnych, przerobu mazi pogazowych na asfalt sztuczny albo na środki desinfekcyjne, wyrobu farb anilinowych, zakłady dla wyrobu urządzeń i aparatów gorzelnianych oraz browarniczych, maszyn parowych, maszyn i narzędzi rolniczych, narzędzi wiertniczych; fabryki powozów, lin drucianych, lamp naftowych; fabryki narzędzi i przyrządów pożarnych, sikawek, wozów ratunkowych; zakłady dla wyrobu kalafonii i przerobu odpadków drzew szpilkowych, olejków eterycznych; fabryki fortepianów i innych instrumentów muzycznych; zakłady dla wyrobu celulozy, zakłady przemysłowe tkackie z lnu, konopi, bawełny, juty, zatrudniające w obrębie zakładów najmniej 10 ręcznych krosien tkackich, zakłady przemysłowe tkackie z wełny lub jedwabiu, zatrudniające w obrębie zakładu najmniej 6 krosien tkackich; zakłady blichu i apretury zdolne przerobić najmniej 20.000 sztuk płótna rocznie; zakłady apretury sukna, zdolne przerobić rocznie najmniej 1.000 sztuk sukna lub innych wyrobów wełnianych; farbiarnie wyrobów tkackich, drukarnie wyrobów tkackich; zakłady dla wyrobów pończoszkowych, zatrudniające najmniej 15 warsztatów; zakłady garbarskie dla wyrobu skór podeszwianych, saków, skór cielęcych matowych, czarnych, szarych, zamszów, kidów, skór lakierowanych; zakłady białoskórnicze, zakłady przemysłowe dla wyrobu świec stearynowych, parafinowych, cerezynowych, fabryki mydła, zdolne przerobić naj-

mniej 1.000 centnarów tłuszczów roślinnych lub zwierzęcych; fabryki karuku i żelatyny; fabryki krochmalu, dekstryny, przerobów mącznych; fabryki szkła, szlifiernie szkła, fabryki kwasu siarkowego; zakłady dla wyrobu surogatów kawy obliczone na przerób produktu najmniej z 50 morgów roślin okopowych; fabryki cukru buraczanego.

§. 2.

Zakłady przemysłowe już istniejące, a należące do gałęzi przemysłu powyżej w §. 1 ustępie 2 wymienionych — jeżeli w ciągu 5 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zaprowadzą wydoskonalone urządzenia techniczne według wymagań najnowszo stanu techniki i rozszerzą przedsiębiorstwo tak, że będą zdolne przerabiać większą ilość surowego materiału lub półfabrykatu i zatrudniać większą ilość robotników — zostaną uwolnione od całej nadwyżki wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, jakaby przypadła do zapłaty wskutek powiększenia przedsiębiorstwa.

§. 3.

Uwolnione będą od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, następujące spółki na podstawie ustawy z d. 9. kwietnia 1873 r. (L. 70 Dz. u. p.) zawiązane:

a) spółki surowcowe, mające na celu nabywanie surowych materiałów lub półfabrykatów wyłącznie na użytek należących do spółki rzemieślników i przemysłowców, którzy tych materiałów do swoich wyrobów potrzebują;

b) spółki magazynowe, założone celem sprzedaży we wspólnym lokalu wyrobów przemysłowych, wyłącznie tylko przez członków spółki wyrabianych;

c) spółki produkcyjne, których członkowie pracują we wspólnym, z kapitału spółki założonym warsztacie, tudzież takie, które członkom spółki rozdają roboty do domów.

§. 4.

Uwolnione będą od wszystkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych, towarzystwa akcyjne, mające na celu prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, które zostaną założone

w przeciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli będą miały urzędową swą siedzibę w kraju, jeżeli ich wpłacony kapitał akcyjny wynosić będzie najmniej 250.000 zł. w. a., zatrudniać będą najmniej 60 robotników, a zakład swój przemysłowy urządzą odpowiednio do wymagań najnowszo stanu techniki.

§. 5.

Wszelkie powyżej w §§. 1 — 4 przyznane uwolnienia od dodatków będą obowiązywać na przeciąg 10 lat, licząc od początku tego kwartału, w którym podanie o uwolnienie wniesionem zostało.

Gdyby jednak w ciągu tego 10-letniego okresu zakład przemysłowy, spółka lub towarzystwo akcyjne utraciło warunki w §. 1 ustęp 2 i w §§. 2, 3 i 4 niniejszej ustawy określone, od których zawisłem jest uwolnienie od dodatków, natenczas Wydział krajowy może cofnąć udzielone uwolnienie na resztę 10-letniego okresu.

§. 6.

O zastosowaniu niniejszej ustawy do zakładów przemysłowych, spółek i towarzystw akcyjnych, rozstrzyga w każdym poszczególnym wypadku Wydział krajowy ostatecznie i ogłasza swoją uchwałę w gazecie urzędowej.

§. 7.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, a równocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 20. stycznia 1886 (Nr. 17. Dz. ustaw i rozporządzeń krajowych).

Wszakże uwolnienia od dodatków, które na podstawie ustawy z dnia 20. stycznia 1886, (Nr. 17. Dz. ust. i rozporządzeń krajowych), orzeczone zostały, zachowują w całości swoją moc obowiązującą.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

P. Kozłowski Włodzimierz wnosi głosowanie „en bloc“ nad całym projektem ustawy.

Izba zgadza się na ten wniosek i w głosowaniu uchwała „en bloc“ cały projekt ustawy.

Uchwalivszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba cały projekt ustawy w trzecim czytaniu.

Następuje:

Sprawozdanie komisji wybranej dla wniosku posłów Koziembrodzkiego Władysława i Madeyskiego w sprawie zmiany instrukcji dla Wydziału krajowego.

Sprawozdawca poseł Madeyski, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Komisja wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną pod ./ Instrukcyę dla Wydziału krajowego.

II. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby ze względu na zmiany w „Instrukcyi dla Wydziału krajowego“ poczynione, poddał szczegółowej rewizyi „Ustanowę służby krajowej“ z dnia 23. marca r. 1866 wraz z wszystkimi przepisami w związku z nią będącymi, tudzież ażeby ewentualne wnioski swoje w tej mierze Sejmowi na najbliższej sesyi przedstawił.

W rozprawie ogólnej przemawia p. hr. Golejewski.

Przemawia p. Koziembrodzki Władysław.

Przemawia sprawozdawca.

Podczas przemówienia sprawozdawcy, Marszałek odbiera przewodnictwo napowrót.

P. Golejewski wnosi głosowanie „en bloc“ nad projektem instrukcyi dla Wydziału krajowego.

P. Goldman zgłasza pogłoskę do §. 7.

Sprawozdawca prostuje omyłkę druku w §. 26. mianowicie wykreślić należy wyraz „przewidzianych“ dwukrotnie w tym paragrafie powtórzony. Nadto podnosi sprawozdawca, iż w §. 52. zamierza komisya wprowadzić odmienną stylizacyę

Izba w głosowaniu uchwała „en bloc“ wszystkie paragrafy proponowanej przez komisya instrukcyi z wyjątkiem paragrafów 7 i 52 w brzmieniu następującem:

§. 1.

Statut krajowy oznacza w ogólności zakres działania Wydziału krajowego; niniejsza zaś instrukcyja określa szczegółowe jego czynności i sposób załatwiania tychże.

§. 2.

Wydział krajowy powinien strzedz całości kraju, praw i swobód jemu przyznanych, wykonywać prawomocne uchwały Sejmu i czuwać nad ich wykonaniem w sposób przez Sejm wskazany.

Gdyby uchwała Sejmu z powodu przeszkód nieprzewidzianych wykonaną być nie mogła w sposób przez niego wskazany, Wydział krajowy wykona ją według możliwości, lecz usprawiedliwi się z tego przed najbliższym Sejmem.

W nadzwyczajnych razach, wymagających nagłych postanowień, które zakres działania Wydziału krajowego przechodzą, obowiązkiem jego będzie przedłożyć Najjaśniejszemu Panu wniosek o zwołanie nadzwyczajnego Sejmu krajowego.

§. 3.

W sprawach fundacyjnych Wydział krajowy stosować się będzie ściśle do woli fundatorów.

§. 4.

Wydział krajowy czuwać ma nad ściśłem zachowaniem przepisów, wydanych przez Sejm, dla krajowych urzędów i zakładów.

§. 5.

Wydział krajowy załatwia czynności dawnego Wydziału stanowego w sprawach szlachectwa, o ile dotyczą Królestwa Galicyi i Lodomerji i Wielkiego Księstwa Krakowskiego. (Uchwała Sejmu z dnia 23. kwietnia 1861 r. zatwierdzona najwyższem postanowieniem z dnia 8. sierpnia 1861 r.).

§. 6.

Wydział krajowy przedkłada Sejmowi w początkach każdej sesyi budżet i składa rachunki:

- a) z zarządu majątku krajowego, z podatków na cele krajowe, i z użycia kredytu krajowego, jako też

b) z wydatków krajowych zwyczajnych i nadzwyczajnych. (St. kr. §. 18. l. 4. „a i b“).

§. 8.

Wydział krajowy nie może obciążać stale funduszków krajowych w jakikolwiekby sposób, ani też zezwalać na wydatki budżetem nie objęte; jednakże rozporządza według własnych uchwał kwotami na pewne cele budżetem przeznaczonemi i przez Sejm uchwalonemi.

Na wydatki nieprzewidziane może Sejm wstawić w budżet do rozporządzenia Wydziału krajowego pewną sumę, której Wydział krajowy przekroczyć nie może. Z użycia tej sumy Wydział krajowy co roku zda sprawę Sejmowi.

§. 9.

Sumy na pewną rubrykę budżetem przeznaczone, nie mogą być użyte na wydatki innej rubryki, o ile Sejm na takie przenoszenia nie zezwoli.

Jeżeli kredyt na pewną rubrykę przyzwolony, dla przyczyn nadzwyczajnych nie wystarczył, Wydział uzupełni kredyt i usprawiedliwi konieczną tego potrzebę przed najbliższym Sejmem; jeżeli przyzwolony kredyt nie został wyczerpany, pozostałość stanowić będzie oszczędność.

Jeżeli rzeczywista ogólna suma na pokrycie wydatków przeznaczona przewyższyła rzeczywistą ogólną sumę potrzeb, przewyżka ta stanowić będzie czystą oszczędność budżetową. Czystemi oszczędnościami budżetowemi rozrządza Sejm krajowy.

Jeżeli zaś rzeczywista ogólna suma na pokrycie wydatków przeznaczona, nie dosięgła rzeczywistej ogólnej sumy potrzeb, natenczas wynika niedobór. Na pokrycie wykazanego niedoboru zażąda Wydział od Sejmu potrzebnych środków.

§. 10.

Wydział krajowy obowiązany jest gotowiznę rozrządzalną, na razie niepotrzebną, lokować na prowizję w instytucjach publicznych, jednakże z zastrzeżeniem zwrotu w krótkich terminach. Stała lokacya rozrządzalnej gotowizny wymaga zezwolenia Sejmu.

Gotowiznę pojedynczych fundacyj, przeznaczoną na korzystną stałą lokacyą, lokować należy, jeżeli zapisy fundacyjne szczególnego nie wskazują umieszczenia, w papierach krajowych mających popularne bezpieczeństwo.

§. 11.

Po złożeniu rocznych rachunków i sprawdzeniu tychże przez Sejm krajowy, Wydział krajowy otrzyma absolutorya, o czem członków swoich zawiadomi.

§. 12.

Na opróżnione miejsca fundacyjne lub stypendyjne, do których obsadzenia służy krajowi lub służyło byłym Stanom prawo proponowania kandydatów, Wydział krajowy przedstawi z pomiędzy ubiegających się na każde opróżnione miejsce z osobna trzech kandydatów tej władzy lub tej osobie, której z mocy dokumentu fundacyjnego lub stypendyjnego służy prawo nominacyi (§. 27. St. kr.), aspirantom zaś w propozycji nieuwzględnionym, po zapadłej nominacji podania ich zwróci.

§. 13.

Uchwały Wydziału krajowego pod obrady Sejmu przeznaczone, wnosi na posiedzenie sejmowe członek Wydziału, naczelnik departamentu, w którym przedmiot był wygotowany, odczytując uchwałę z motywami. Jeżeli na posiedzeniu Wydziału krajowego referent departamentu przy głosowaniu pozostał w mniejszości i zdanie oddzielne sobie zastrzegł, natenczas Wydział krajowy powinien przeznaczyć do wniesienia tej uchwały na posiedzenie sejmowe jednego z pomiędzy członków większości. Członek Wydziału krajowego obowiązany jest popierać w Sejmie tudzież w komisjach sejmowych wszystkie te sprawy, które na posiedzenie sejmowe wniósł, tudzież wszystkie te uchwały, które na posiedzeniu Wydziału na jego wniosek zapadły (§§. 30 i 35).

Członek Wydziału krajowego, który na posiedzeniu Wydziału przy głosowaniu pozostał w mniejszości i zdanie oddzielne sobie zastrzegł, może w czasie dyskusyi w komisjach sejmowych przytoczyć swoje zdanie i jego powody.

§. 14.

Po zamknięciu każdej sesyi Sejmu urzędnik kierujący biurem sejmowem odbierze natych-

miast od sekretarzy sejmowych protokoły posiedzeń i wszystkie inne sejmowe akta według prowadzonego u łaski Marszałka protokołu podawczego i przedłoży je jako jedną całość Wydziałowi krajowemu do dalszego urzędowego postąpienia.

§. 15.

Uchwały i propozycje Sejmu, wymagające najwyższej sankcyi, przedkłada *Marszałek* krajowy *bez zwłoki* Naj. Panu przez *c. k.* Namiestnika, oddzielnie według pojedynczych przedmiotów; tą samą drogą podaje *później* Wydział krajowy rozprawy Sejmu wraz z protokołami posiedzeń do najwyższej wiadomości.

Jeżeli przedłożenie do sankcyi nie mogło nastąpić podczas sesyi sejmowej, obowiązek ten przechodzi na Wydział krajowy.

Uchwały Sejmu, zawierające wezwania do Rządu, przedkłada *Marszałek c. k.* Namiestnikowi; Wydział krajowy winien takie uchwały poprzeć odpowiedniemi uzasadnieniami a o skutku zdać sprawę najbliższemu Sejmowi.

§. 16.

Na pokrycie pomniejszych potrzeb Sejmu i Wydziału krajowego urządzi Wydział krajowy podręczną kasę i powierzy ją dyrektorowi kancelaryi, który wydatki takie załatwia z obowiązkiem złożenia rachunków (§. 60).

§. 17.

Wydział krajowy wydaje dla urzędników i zakładów krajowych instrukcje na podstawie zarysu przez Sejm krajowy uchwalonego; również może wydawać instrukcje dla tych także urzędników rządowych i gminnych, którzy polecone sobie mają załatwianie spraw krajowych, a to dla pierwszych za porozumieniem się z dotyczącymi władzami rządowymi. Wydziałowi krajowemu podlegają urzędnicy i słuźy pobierający płacę z majątku krajowego lub z funduszów pod zarządem reprezentacyi krajowej zostających.

§. 18.

Wydział krajowy odpowiedzialnym jest Sejmowi za wszystkie poruczone sobie urzędowe czynności i winien zdać z nich sprawę na początku każdorocznej sesyi sejmowej.

§. 19.

Załatwianie wszystkich czynności Wydziału krajowego odbywa się w sześciu departamentach.

§. 20.

Do załatwiania czynności Wydział krajowy przydzielonych ma sobie urzędników i słuźbę, według systemizowanego etatu osób i płac.

§. 21.

Marszałek krajowy, jako przewodniczący Wydziału krajowego, czuwa nad biegiem czynności Wydziału oraz nad wewnętrznym porządkiem i wydaje w tym celu odpowiednie zarządzenia; zakreśla czynności pojedynczych departamentów według przedmiotów, przeznaczając dla nich naczelników z gronu członków Wydziału i dodaje im do pomocy urzędników w miarę potrzeby; przeznaczając jednego urzędnika do prowadzenia protokołu obrad Wydziału krajowego; porucza urzędnikom za porozumieniem się z naczelnikiem departamentu wypracowanie szczegółowych przedmiotów; przydziela siły pomocnicze i słuźbę do departamentów lub do oddziałów.

Marszałek wyznacza posiedzenia Wydziału, układa porządek dzienny; obrad (§. 30), otwiera i zamyka posiedzenie, przewodniczy obradom, ujmuje wnioski w należyty formę, podaje je pod głosowanie i stwierdza zapadłe uchwały. Marszałek aprobuje wszelkie ekspedycje i podpisuje je wraz z naczelnikiem właściwego departamentu. Tylko indorsaty, do stron wystosowane, może podpisywać dyrektor kancelaryi.

§. 22.

W celu utrzymywania przeglądu i kontroli nad biegiem czynności Wydziału krajowego tudzież w celu ułatwienia wszelkich czynności, które Marszałek jako przewodniczący Wydziału sprawuje, będzie utworzone osobne biuro Marszałka, złożone z urzędników przez Marszałka powołanych.

§. 23.

Jeżeli Marszałek jako przewodniczący Wydziału krajowego z jakichbydz powodów nie może wykonywać swojego urzędowania, czynności jego załatwiać będzie ten Członek Wydziału, którego Marszałek zastępcą do kierownictwa w Wydziale krajowym zamianuje.

Jeżeli zastępca Marszałka nie urzęduje, Mar-

szarek powoła do zastępstwa innego Członka Wydziału krajowego.

§. 24.

Członkowie Wydziału krajowego jak i urzędujący ich zastępcy mają równe prawa i obowiązki.

Członek Wydziału krajowego jako naczelnik departamentu jest zwierzchnikiem urzędników, sił pomocniczych i służby, do departamentu przydzielonych. On porucza im prace i wskazuje sposób ich załatwienia.

Marszałek może dla poszczególnych gałęzi spraw urządzić w miarę potrzeby specjalne biura urzędników. W każdym biurze specjalnem urzędnik przez Marszałka wyznaczony będzie bezpośrednim przełożonym reszty urzędników tego biura. Każde takie biuro zostanie przydzielone do jednego z departamentów. Jeżeli do departamentu przydzieleni zostaną urzędnicy do specjalnego biura nienależący, Marszałek przeznaczy, który z nich będzie ich bezpośrednim przełożonym.

Członek Wydziału krajowego jako naczelnik departamentu jest obowiązany z końcem każdego miesiąca przedkładać Marszałkowi wykaz spraw załatwionych i zaległych.

Członek Wydziału krajowego obowiązany jest w celu sprawowania nadzoru i kontroli zwiedzać osobiście zakłady pod jego bezpośrednim zarządem zostające.

Wydziałowi krajowemu służy prawo delegować członka Wydziału do wykonania pewnych specjalnych czynności nadzoru lub kontroli. Delegowany członek Wydziału obowiązany jest spełnić takie polecenie ściśle według uchwały Wydziału.

Marszałek ma prawo zwiedzać wszelkie instytucje, urzędy i zakłady autonomiczne, pod zarządem lub nadzorem Wydziału krajowego zostające.

§. 25.

Członkowie Wydziału krajowego i ich zastępcy mają gorliwie pełnić swoje obowiązki.

Jeżeli członek Wydziału krajowego nie pełni swojego urzędowania dłużej, aniżeli dni czternaście, uważać należy, że tem samem złożył mandat do Wydziału krajowego. Wyjątek stanowi urlop, choroba, lub powołanie do innej służby przez Sejm lub Wydział krajowy.

Urlopów udziela członkom Wydziału i ich zastępcom Marszałek krajowy *bacząc na to, ażeby bieg czynności Wydziału nie doznał uszczerbku.*

§. 26.

Marszałek krajowy obowiązany jest powołać zastępcę członka Wydziału do urzędowania w razach przewidzianych §. 13. statutu krajowego *tudzież §. 25. niniejszej instrukcyi, a nadto:*

- a) jeżeli który z członków Wydziału z jakichkolwiek przyczyn dłużej nad jeden miesiąc nie urzęduje, albo gdy Marszałek wie, iż członek Wydziału dłużej nad jeden miesiąc urzędować nie będzie;
- b) jeżeliby w ogólności dla braku przepisanej obecności czterech członków (§ 42. stat. kraj.), lub też dla wymienionych w §. 41. niniejszej instrukcyi okoliczności, nad ważnymi przedmiotami ani narady się odbywać, ani uchwały w Wydziale zapadać nie mogły.

Powołany zastępca urzędować ma dopóty, dopóki członek Wydziału, na którego miejsce był powołany, urzędowania nie obejmie.

§. 27.

Zastępca członka Wydziału krajowego pobiera płacę równą płacy członka Wydziału a to od dnia wstąpienia do Wydziału krajowego, za cały czas zastępstwa. Oprócz tego ma prawo żądania zwrotu kosztów za podróż z miejsca swego zamieszkania do Lwowa i napowrót, *tudzież do dyet za czas na tę podróż przypadających, stosownie do postanowień §. 28.*

§. 28.

Marszałek krajowy, członkowie Wydziału krajowego, oraz ich zastępcy, oddalający się w celach urzędowych *wskutek uchwały Wydziału za obręb miasta Lwowa, pobierają dyety i koszta podróży, osobnemi przepisami oznaczone.*

Jeżeli członek Wydziału krajowego lub jego zastępca oddala się w tym celu, ażeby spełnić obowiązki zwiedzenia osobiście zakładu krajowego (§. 24. ustęp 5.), *tudzież w razach naglących uchwałę Wydziału krajowego może zastąpić zezwolenie Marszałka.*

§. 29.

Wydział krajowy załatwia sprawy:

1. kolegialnie, mianowicie albo na posiedzeniach, albo okólnikowo (*circulando*);
2. potocznie (*currenter*).

§. 30.

Posiedzenia zwyczajne odbywać się będą przynajmniej *dwa razy* na tydzień w dniach *stałe oznaczonych*.

W razie potrzeby, jakoteż na żądanie trzech członków Wydziału, winien Marszałek zarządzić posiedzenie nadzwyczajne, i wezwać na nie, tak jak na posiedzenie zwyczajne, wszystkich członków i urzędujących zastępców

Posiedzenia Wydziału krajowego nie są publiczne.

Przynajmniej na jeden dzień przed posiedzeniem każdy członek Wydziału krajowego złoży w biurze Marszałka spis spraw, które do obrad przygotował. Jeżeli przedmiotem obrad ma być użycie kwot uchwalonych przez Sejm do rozporządzalności Wydziału krajowego (fundusz dyspozycyjny), lub osobiste sprawy urzędników, referent obowiązany jest przynajmniej na jeden dzień przed posiedzeniem Wydziału podać wniosek swój wraz z uzasadnieniem do wiadomości Marszałka.

Referaty w sprawach rozdawnictwa stypendyów i miejsc fundacyjnych mają być złożone w biurze Marszałka wraz z listą kwalifikacyjną i wnioskami referenta na ośm dni przed posiedzeniem, poczem Marszałek zawiadomi członków Wydziału, że akta te w jego biurze przejrzeć mogą.

Marszałek może zarządzić, ażeby także w innych sprawach ważniejszych wnioski referentów wraz z uzasadnieniem były podawane do jego wiadomości na pewien czas przed posiedzeniem.

Po wyczerpaniu porządku dziennego, przez Marszałka ułożonego, sprawy naglące mogą wejść pod obrady Wydziału, chociażby przez referenta nie były naprzód zapowiedziane.

Tylko Marszałek (§. 31.), członkowie Wydziału i urzędujący ich zastępcy mają głos stanowczy; ci też tylko i urzędnik trzymający pióro zgromadzają się na posiedzenia.

Inne, do grona Wydziału krajowego nie należące osoby, wezwane być mogą na posie-

dzenie przez Marszałka, lub przez Wydział krajowy, dla udzielenia potrzebnych wiadomości i objaśnień.

Członek Wydziału, *naczelnik* departamentu, wnosi rzecz swojego departamentu na posiedzenie; jego obowiązkiem jest wyłuszczyć dokładnie przedmiot co do okoliczności stanowczych i wyłożyć motywa zdania swojego, a w rzeczach ważniejszych na piśmie.

Marszałek kieruje obradami, a wysłuchawszy referenta, otwiera dyskusję i udziela członkom głosu w porządku, w jakim się do głosu zapisali.

Każdy z członków Wydziału może po udzieleniu sobie przez Marszałka głosu czynić uwagi, wnioski i poprawki.

Gdy już żaden z członków głosu nie zabiera, a w razie uchwalenia przez Wydział zamknięcia dyskusyi, po wysłuchaniu zapisanych jeszcze głosów, a w końcu sprawozdawcy, Marszałek zamyka dyskusję i zarządza głosowanie w ten sposób, iż najpierw poprawki i wnioski, najwięcej od wniosku sprawozdawcy oddalone, pod głosowanie poddaje.

Jeżeli wniosek składa się z kilku ustępów, Marszałek może, a jeżeli Wydział uchwali, powinien, poddać go pod głosowanie ustępami.

Członkowie Wydziału na posiedzeniach zabierają miejsca, *referują* i głosują według starszeństwa wieku.

§. 31.

Uchwałą staje się ten wniosek, za którym się oświadczy bezwzględna większość głosujących członków Wydziału, Marszałek nie głosuje, rozstrzyga jednak w razie równości głosów.

Żaden z obecnych członków Wydziału nie może się uchylać od głosowania, wyjąwszy przypadki instrukcją niniejszą przewidziane (§. 41).

Uchwała nad pewnym ustępem wniosku zapadła staje się podstawą dalszego nad tymże wnioskiem głosowania dla tych także członków, którzy za nią nie głosowali.

§. 32.

Po zapadłej uchwale nie można cofnąć swego zdania. — Jednakże na żądanie przynajmniej

trzech członków Wydziału krajowego winien Marszałek przedmiot uchwalony poddać raz jeszcze pod obrady.

Jeżeli po zapadłej uchwale dojdą do wiadomości któregoś z członków Wydziału takie nowe okoliczności, o których przypuścić wypada, że mogłyby wpłynąć na zmianę uchwały Wydziału, należy zawiadomić o tem niezwłocznie Marszałka, który w takim razie może wstrzymać ekspedycję i sprawę ponownie pod obrady Wydziału poddać.

Ponowne obrady nad przedmiotem już uchwalonym mogą się odbyć przynajmniej w równie liczonym komplecie Wydziału, w jakim zapadła dotycząca uchwała.

§. 33.

Każdy członek Wydziału jako referent odpowiedzialnym jest za niedokładne wyjaśnienie przedmiotu i motywów swego zdania, niemniej za skutki błędów, w jakiby Wydział krajowy wprowadził.

§. 34.

Przy każdym posiedzeniu prowadzony będzie protokół obrad, który zawierać ma spis osób obecnych i numera podań przez referentów do narady przedstawionych, dalej wnioski, zdania i zapadłe uchwały, a przy ważnych przedmiotach także krótki wyciąg dyskusyi.

Protokół odbytego posiedzenia podpisze Marszałek i urzędnik protokołujący.

Wyciągi z protokołów posiedzeń, z wyjątkiem części dotyczącej się spraw osobistych, podawane będą do powszechnej wiadomości (§. 64). Jednakże Wydział krajowy wstrzymać może ogłoszenie, jeżeli to w interesie kraju za potrzebne uzna, lub jeżeli sprawa ostatecznie załatwioną nie jest.

Posłowie sejmowi mają prawo przeglądać protokoły posiedzeń i inne akta Wydziału za porozumieniem się z naczelnikiem dotyczącego departamentu.

Wnioski przygotowane do Sejmu Wydział krajowy przysyłać będzie posłom sejmowym o ile możliwości jak najwcześniej.

§. 35.

Członek Wydziału krajowego winien na referacie zapisać i podpisać swoim stwierdzić uchwałę, na podstawie jego referatu zapadłą.

Uchwały, zapadłe przeciw wnioskowi referenta, wypracuje na referacie wraz z motywami urzędnik pióro na posiedzeniu trzymający i wymieni członków Wydziału, którzy za, a którzy przeciw zdaniu referenta głosowali; uchwały takie przejrzeć i podpisać powinien ten członek Wydziału, na którego wniosek przeciwko zdaniu referenta uchwała zapadła. Oddzielne zdania pojedynczych głosujących tudzież Marszałka zapisywane będą na referacie tylko na ich wyraźne żądanie, wraz z wyszczególnionymi po krótko motywami.

§. 36.

Przed załatwieniem sprawy na posiedzeniu może Marszałek dla głębszego jej zbadania komunikować wypracowany wniosek członkom Wydziału i zarządzić jej wniesienie na następne posiedzenie.

Wnioski zaś do ustaw i ogólnych przepisów powinny być w każdym razie komunikowane wszystkim członkom Wydziału przed wniesieniem ich na posiedzenie.

§. 37.

Marszałek ma prawo w szczególnych przypadkach przeznaczyć współreferenta.

Również naczelnik jednego departamentu wezwać ma do współreferatu naczelnika drugiego departamentu, jeżeli przedmiot pierwszego z przedmiotami drugiego zostaje w styczności.

W razach współreferatu, referent komunikuje wypracowany wniosek współreferentowi, który albo się nań zgodzi, albo też oddzielny wniosek wypracuje, poczem dopiero referent w obecności współreferenta wniesie przedmiot na posiedzenie. W tym ostatnim przypadku współreferent zabiera w rozprawie głos zaraz po referencie.

§. 38.

W sprawach, nagłego załatwienia wymagających, Marszałek zarządzić może bez posiedzenia głosowanie okólnikowe, w którym to razie członkowie Wydziału zdania swoje wprost na referacie zapiszą.

§. 39.

Czynności, które są tylko wykonaniem uchwał Wydziału kraj. tudzież takie, które nie załatwiają

sprawy merytorycznie i stanowczo, ani takiego załatwienia nie przesądzają lub są mniejszej doniosłości, będą załatwiane potocznie a to pod odpowiedzialnością Marszałka i referenta. Marszałek ma prawo sprawę przez referenta za potoczną uznaną przeznaczyć na posiedzenie Wydziału krajowego.

§. 40.

Sprawy załatwiane okólnikowo lub potocznie referent powinien podać do wiadomości Wydziału na najbliższem posiedzeniu.

§. 41.

Marszałek krajowy i członek Wydziału powinni sami uchylić się od udziału w sprawach prywatnych, które się dotyczą ich własnej osoby, żony, krewnych i powinowatych włącznie do czwartego stopnia, według prawa cywilnego austriackiego; dalej przybranych rodziców, dzieci lub pupilów, dłużników i wierzycieli, jako też mocodawców w tych sprawach.

W przypadkach takich Marszałek zdaje przewodnictwo swojemu zastępcy (§. 11. stat. kraj.) członkowie Wydziału zaś zdają załatwienie sprawy Marszałkowi krajowemu, który je innemu członkowi Wydziału poruczy.

§. 42.

Członek Wydziału krajowego, naczelnik departamentu, odpowiada za zgodność ekspedycji z uchwałą i za właściwą jej formę, ma przeto przejrzeć, w razie potrzeby poprawić koncept ekspedycji i podpisać go nawet w takim razie, gdy uchwała przeciw jego wnioskowi zapadła — wreszcie przedłożyć go z aktami Marszałkowi do rewizji i aprobaty.

§. 43.

Marszałek przejrzawszy koncept ekspedycji, udziela jej swego „expediatur“ i odsyła ją z aktami na ręce dyrektora kancelaryi do ekspedytury.

§. 44.

Jeżeli Marszałek na ekspedycję się nie zgadza a referent poprawki przez Marszałka proponowanej nie przyjmuje, Marszałek podda sprawę pod decyzję Wydziału krajowego.

§. 45.

Wydział krajowy znosi się z władzami jemu nie podlegającymi przez odezwy, używając

intytulacji „światny“; w korespondencyach z oddziałami pomocniczymi, *tudzież instytucjami, urzędami i zakładami podległymi* używa formy poleceń, ze stronami formy dekretów.

Strony i władze podrzędne korespondują z Wydziałem w formie prośb i raportów.

§. 46.

Używana przez Wydział krajowy pieczęć mieć będzie w tarczy herb Galicyi i w koło tegoż napis: „Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem“.

§. 47.

Exhibita, zawierające w sobie wyrachowania jakiegokolwiek rodzaju, referent udzieli dyrektorowi oddziału obrachunkowego do zdania sprawy i sprawdzenia rachunku.

§. 48.

Każda asygnacya do kasy, *tudzież wszelkie rozporządzenia Wydziału krajowego, dotyczące się jakiegobądź wpisu do ksiąg kasowych, podpisane być winny przez Marszałka lub jego zastępcę i przez referenta, i udzielane będą ad videndum* dyrektorowi oddziału obrachunkowego, który takowe we właściwą księgę zaciągnie i zaciągnięcie to na asygnacyi lub poleceniu uwi doczni.

Dyrektor oddziału obrachunkowego obowiązany jest pod odpowiedzialnością zwrócić uwagę Wydziału krajowego, gdyby suma, asygnacyą lub poleceniem objęta, przekraczała fundusz dotyczącej rubryki.

§. 49.

Wszelkie pobory i wydatki kasy krajowej, jako też wpisy do ksiąg kasowych, skutecznie kasa tylko za bezpośredniem poleceniem Wydziału krajowego. Asygnacje niezrealizowane w ciągu roku od daty wymagają odnowienia.

§. 50.

Kasa i oddział obrachunkowy zostają ciągle pod szczególnym nadzorem członka Wydziału, przez Marszałka wyznaczonego.

§. 51.

Członek Wydziału, któremu Marszałek powierzył nadzór kasy i oddziału obrachunkowego,

lub jakie oddzielne zatrudnienie przy rewizji kasy, przy losowaniu i t. d., zachowa się ściśle podług prawideł instrukcją przepisanych.

§. 53.

Rachunkowością funduszów, pod zarządem Wydziału krajowego zostających, trudni się oddział obrachunkowy.

§. 54.

Kasa krajowa jakoteż kasy dla szczególnych funduszów lub zakładów pod zarządem Wydziału krajowego zostające, przedkładać mają dzienniki z dowodami oddziałowi obrachunkowemu w terminie osobną instrukcją oznaczonym dla ścisłego ich zbadania i sprawdzenia.

Po sprawdzeniu dzienników, oddział obrachunkowy przedłoży Wydziałowi krajowemu wniosek, albo o wydanie *absolutorium*, albo w razie uchybień o zażądanie od kasy potrzebnych wyjaśnień lub sprostowań, a dopiero po uchynieniu uchybień wyda Wydział krajowy kasie *absolutorium*.

§. 55.

Dyrektor oddziału obrachunkowego prowadzi księgę główną, która wykazuje stan majątku każdego funduszu według pojedynczych jego części, równie jak wynikłości z obrotu tegoż, według pojedynczych rubryk tak dochodów jako też wydatków.

Sprawdzanie rachunków należy także do dyrektora oddziału obrachunkowego.

§. 56.

Biura i oddziały Wydziału krajowego nie korespondują ani ze stronami, ani z władzami.

Wszelkie podania, bezpośrednio do nich nadchodzące, należy odesłać do protokołu podawczego Wydziału krajowego.

§. 57.

Wydział krajowy mianuje urzędników i sługi ściśle według systemizowanego etatu, którego przekroczyć nie może.

W razie nadzwyczajnych czynności, lub stałego zwiększenia zakresu prac, może Wydział tymczasowo przyjmując nadzwyczajnych pracowników, winien to jednak zaraz na najbliższej sesji sejmowej usprawiedliwić, a jeżeli zachodzi potrzeba sta-

tego powiększenia etatu, przedłożyć Sejmowi odpowiednie wnioski.

§. 58.

Przepisy co do powołania urzędników i sług krajowych na przeznaczone im posady, co do ich obowiązków, płacy, wynagrodzeń, emolumentów i innych praw, oraz co do ich widoków na przyszłość, co do skutków wynikających z zachowania się ich wbrew przyjętym na siebie obowiązkom służby, co do postępowania w takich razach, nakoniec, co do ustania stosunku służby, są przedmiotem osobnej ustanowy.

§. 59.

Dyrektor kancelaryi jest bezpośrednim przełożonym oddziału manipulacyjnego w ogólności, a w szczególności przełożonym ekspedytu, kieruje jego czynnościami i czuwa nad przepisaniem porządkiem kancelaryi Wydziału krajowego.

§. 60.

Dyrektor kancelaryi ma nadzór nad lokalnościami, sprzętami i książkami Sejmu i Wydziału krajowego, utrzymuje inwentarze tych przedmiotów, zarządza materyałami, rekwizytami i drukami kancelaryjnymi, oraz wydatkami na pomniejsze administracyjne potrzeby Sejmu i Wydziału krajowego; zdaje rachunki z zasobów jego nadzorowi powierzonych, jakoteż z zaliczek otrzymanych na pokrycie pomniejszych wydatków. Na usprawiedliwione rachunki otrzymuje corocznie *absolutorium* od Wydziału krajowego.

§. 61.

Wydział krajowy od czasu do czasu rozporządzi, jakie wydatki dyrektor kancelaryi załatwiać będzie mocen samodzielnie bez dalszego odwołania się, jakie za zezwoleniem tylko członka Wydziału, zajmującego się sprawami wewnętrznej administracji, jakie nakoniec za przyzwoleniem Wydziału krajowego.

§. 62.

Kontrola nad kasą podręczną i nad wszelkimi zapasami powierzonymi dyrektorowi kancelaryi należy do naczelnika departamentu spraw wewnętrznej administracji.

Rewizye zwyczajne i nadzwyczajne zarządza Wydział krajowy lub Marszałek.

§. 63.

Bliższe instrukcje, dotyczące się wewnętrznej służby tak Wydziału krajowego jakoteż innych urzędów krajowych, wyda Wydział krajowy.

§. 64.

Dopóki Wydział nie będzie miał własnego organu, podawać będzie ogłoszenia swoje do powszechnej wiadomości przez urzędową Gazetę Lwowską, w języku krajowym wychodzącą.

§. 65.

Przy zmianie Wydziału krajowego, czy to w skutek upłynionego normalnego peryodu sejmowego, czy też wcześniejszego rozwiązania Sejmu (stat. kraj. §. 6), ustępujący Wydział krajowy oddaje protokolarnie Wydziałowi w urzędowanie wstępującemu wszelkie zasoby kasy krajowej, na mocy wspólnie przedsięwziętej rewizji (skontrowania) tejsze kasy; zasoby w sprzętach i materyałach kancelaryjnych, na podstawie inwentarzy i ksiąg rachunkowych; archiwum i niezalutowane akta, na mocy wyciągu z protokołu podawczego.

Sprawozdawca p. Madeyski odczytuje §. 7. w brzmieniu następującem:

§. 7.

Każdoroczny budżet stanowi dla siebie całość odrębną; dlatego ani dochody ani rozchody z jednego roku *budżetowego* przenoszone być nie mogą na rok drugi.

Budżet roku bieżącego nie może być obciążony wydatkami z lat ubiegłych, tymże budżetem nie objętymi.

Gdyby z wydatków na budżecie roku bieżącego zamieszczonych jaka część tychże asygnowaną lub zrealizowaną być nie mogła w ciągu tego roku, natelyd tę część niezasygnowaną lub niezrealizowaną jeszcze, należy przenieść na budżet roku następnego.

Przemawia p. Goldman i wnosi następującą poprawkę, a mianowicie zamiast ustępu rozpoczynającego się od słów: „Gdyby z wydatków“, ma być: „Okres roku budżetowego oznaczają osobne przepisy“.

Sprawozdawca przyjmuje powyższą poprawkę.

Marszałek oświadcza, że wobec przyjęcia tej poprawki przez sprawozdawcę, nie zachodzi potrzeba osobnego poddania takowej pod głosowanie.

Sprawozdawca odczytuje §. 52. w brzmieniu zmodyfikowanem przez komisję jak następuje §. 52 ma brzmieć:

Najmniej raz w każdym kwartale przedsięweźmie Wydział krajowy niespodzianie rewizję (skontrowanie) kasy krajowej. Rewizję odbyć należy także przy zmianie wyższego urzędnika kasowego.

Izba w głosowaniu uchwała §. 7. zgodnie z wnioskiem komisji i przyjętą przez sprawozdawcę poprawką p. Goldmana, tudzież §. 52. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca odczytuje następującą rezolucję:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby ze względu na zmiany w „Instrukcyi dla Wydziału krajowego“ poczynione, poddał szczegółowej rewizji „Ustanowę służby krajowej“ z dnia 23. marca r. 1866 wraz z wszystkimi przepisami w związku z nią będącymi, tudzież ażeby ewentualne wnioski swoje w tej mierze Sejmowi na najbliższej sesyi przedstawił.

Izba uchwała powyższą rezolucję zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Marszałek oznajmia, iż z powodu wprowadzonych poprawek trzecie czytanie uchwalonej instrukcyi dopiero na jednym z następnych posiedzeń odbyć się może.

Następuje:

Sprawozdanie komisji sanitarnej w przedmiocie urządzenia służby zdrowia w gminach i na obszarach dworskich.

Sprawozdawca poseł Pilat uwolniony od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. załączoną ustawę,

II. następujące rezolucyje:

1. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby przyspieszył uzupełnienie Uniwersytetu lwowskiego wydziałem lekarskim.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby po wejściu w życie ustawy o urządzeniu służby zdrowia w gminach i na obszarach dworskich zmienił stosownie do §. 14 tej ustawy postanowienia o wynagrodzeniu za szczepienie ospy, tak, żeby lekarze okręgowi pobierali rzeczzone wynagrodzenie w miarę ilości szczepionych.

III. Sprawozdaniem tem załatwioną zostaje petycja L. s. 660, wniesiona przez gminy powiatu łańcuckiego przeciw projektowanej ustawie.

W rozprawie ogólnej przemawia c. k. komisarz rządowy radca dworu hr. Łoś.

Przemawia p. Klemens Dzieduszycki i stawia następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przedłożenie rządowe z projektem ustawy sanitarnej, oraz sprawozdanie komisji sanitarnej udziela się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, iżby zbadał tę sprawę, zasięgnął w tej mierze zdania Reprezentacji powiatowych oraz opinii instytucji i towarzystw fachowych, i na najbliższej sesji sejmowej przedłożył odpowiednie wnioski.

Izba pobiera dostatecznie ten wniosek.

Przemawia p. Polanowski.

Przemawia p. Potoczek i stawia następujący wniosek:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Projekt ustawy odsyła się napowrót do komisji z poleceniem poczynienia zmian w tym kierunku, ażeby skarb państwa przyczyniał się do ponoszenia kosztów na wydatki sanitarne.

Izba popiera ten wniosek.

Przemawia p. Abrahamowicz i zapowiada poprawki w dyskusji szczegółowej.

Przemawia p. ks. Siczynski i zapowiada również poprawki w dyskusji szczegółowej.

Na wniosek p. Zolla Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej.

Marszałek oznajmia, iż do głosu za projektem ustawy zapisani są pp. Czyżewicz, Teliszewski, Męciński i Stadnicki Jan, i wzywa zapisanych do głosu posłów do wyboru mowcy generalnego.

Wybrany mowcą generalnym p. Czyżewicz.

W Izbie słychać głosy o zamknięcie posiedzenia.

Za zgodą Izby Marszałek zamyka posiedzenie i naznacza następne na dzień 19. listopada b. r. godzinę 10 rano, z porządkiem dziennym odczytanym przez sekretarza p. Stanisława Jędrzejowicza.

Sekretarz p. Teliszewski odczytuje następującą interpelację:

Do JW. p. Komisarza rządowego przy Sejmie krajowym we Lwowie.

I n t e r p e l a c y a .

Pomimo, iż artykuł 19 zasadniczej ustawy państwowej z dnia 21. grudnia 1867 r. L. 142 Dz. u. p. już prawie ćwierć wieku obowiązuje, nie doznaje język ruski u władz rządowych i w sądach Galicyi wschodniej takiego traktowania, jakie mu z natury rzeczy i prawnie się należy, a nawet i wydane w tym względzie liczne rozporządzenia ministerjalne, niezupełnie czyniące zadość rzeczonemu artykułowi zasadniczej ustawy państwowej, bywają często gęsto po prostu ignorowane.

Na dowód tego, cośmy wyżej powiedzieli, ograniczamy się na razie tylko na naprowadzeniu niektórych faktów z sądownictwa, — i tak:

1) Wedle ogólnej zasady prawnej zupełnego równouprawnienia narodowości i ich języków, tudzież wedle rozporządzenia c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 9. lipca 1860 r. L. 10.340, wyjaśnionego dokładnie rozporządzeniem c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 26. sierpnia 1860 Nr. 12.299 i 12.589, intymowanem reskryptem Prezydyum c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie z dnia 1. września 1860 L. 2.407, wpisy w księgach gruntowych i klauzulowania dotyczących dokumentów mają być wykonywane w tym języku krajowym, w którym wniesiono dotyczące podanie, a zatem w okręgu c. k. wyższego sądu krajowego we Lwowie w języku ruskim, jeżeli dotyczące podanie w języku ruskim wniesione zostało.

Tej samej zasady trzyma się praktyka sądowa w innych krajach, reprezentowanych w Radzie państwa, a zamieszkałych przez więcej narodowości, n. p. w Czechach, gdzie obowiązuje

osobne tego rodzaju rozporządzenie ministerjalne, tudzież w Styryi, Krainie i t. d.; praktykę sądową w tych krajach uzasadniał w swoim czasie w Radzie państwa JE. minister Dr. Prażak, jako ówczesny kierownik Ministerstwa sprawiedliwości.

Wobec naprowadzonych na wstępie ogólnych zasad rozumowania, jakoby wyżej powołany reskrypt c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 26. sierpnia 1860 L. 12.299 i 12.589 nie miał już obecnie mocy obowiązującej rzekomo z tego powodu, iż w §. 5. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5. czerwca 1869 L. 2.354 nie wymieniono wyraźnie przepisów, odnoszących się do prowadzenia ksiąg gruntowych, doprowadziłoby do takiej niedorzecznej konkluzji, iż zasadnicze ustawy państwowe to wcielenie zasady równouprawnienia, względnie wydane w ramach tych ustaw rozporządzenie ministerjalne z dnia 5. czerwca 1869 L. 2.354, pozbawiły Rusinów nawet tej odrobiny praw językowych, jaką Rusini cieszyli się jeszcze przed dyplomem październikowym i patentem lutowym.

Pomimo tego wszystkiego n. p. c. k. prezydent sądu obwodowego w Złoczowie, p. Michalczewski, rozporządził dnia 22. lipca 1890 r. do L. 846/pr., że wpisy do ksiąg gruntowych mają być wykonywane tylko w języku polskim, z wykluczeniem języka ruskiego i niemieckiego, chociażby odnośne podania były wniesione w języku ruskim lub niemieckim, — a c. k. sędziemu powiatowemu w Podbużu, p. Tytusowi Rewakowiczowi wytoczono śledztwo dyscyplinarne między innymi i z tego powodu, że wpisy w księgach gruntowych na podania ruskie kazał wykonywać w języku ruskim.

2) Wedle naprowadzonych ogólnych zasad i licznych rozporządzeń c. k. Ministerstwa sprawiedliwości, a między temi w szczególności wedle rozporządzenia tegoż c. k. Ministerstwa z dnia 9. lipca 1860 r. L. 10.340 l. 2 litera c) wszelkie uchwały i wezwania na podania ruskie mają być wygotowywane w języku macierzystym tychże stron, a zatem dla Rusinów w języku ruskim. Ale mimo tego w licznych sądach Galicyi wschodniej, a mianowicie także w c. k. sądzie obwodowym i w m. del. sądzie powiatowym w Złoczowie praktykuje się przeciwnie, — w szcze-

gólności uchwały urzędowe dla Rusinów nigdy nie bywają wygotowywane w języku ruskim, a nawet wezwania dla pozywających w sprawach drobiazgowych, na pozwy wniesione w języku ruskim, wygotowuje c. k. sąd powiatowy m. del. w Złoczowie stale w języku polskim, jak to uczynił tego lata między innymi dla Konrada Zacharczuka i Lucyi Tarnawskiej.

3) Wedle naprowadzonych wyżej zasad ogólnych, i wedle licznych rozporządzeń ministerjalnych, a między innymi wedle rozporządzenia c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 9. lipca 1860 L. 10.340 Nr. 2 litera b) protokoły stron i świadków w sprawach karnych mają być spisane w języku macierzystym stron lub świadków, a rozprawy mają być przeprowadzone i wyroki ogłoszone i wygotowane w języku macierzystym oskarżonego, zatem dla Rusina w języku ruskim. Ale mimo tego w wielu sądach dzieje się przeciwnie. Mianowicie w c. k. sądach obwodowych w Złoczowie i w Przemyślu, które mają do czynienia z przeważną liczbą Rusinów, nigdy prawie w śledztwach nie spisuje się protokołów w języku ruskim, zaś rozprawy przeprowadzane bywają przeważnie tylko w języku polskim, toż samo i wyroki bywają ogłaszane i wygotowywane wyłącznie tylko w języku polskim. W szczególności także c. k. Prokuratorja państwa w Złoczowie nigdy nie wygotowuje aktów oskarżenia w języku ruskim, a jej funkcyonaryusze przy rozprawach z Rusinami prawie nigdy nie używają języka ruskiego.

Zważywszy, że takie postępowanie sądów i prokuratoryi państwa, które powinny dawać przykład ścisłego zastosowywania ustaw, jest nieprawne i może się stać przyczyną pokrzywdzenia wielu osób, wynikającego z niedokładnych tłumaczeń z języka ruskiego na język polski;

podpisani zapytują:

I. Czy wiadomo c. k. Rządowi o krzywdzeniu Rusinów co do ich języka w c. k. sądach i prokuratoryach państwowych?

II. Czy i co zamierza c. k. Rząd uczynić w tym kierunku, ażeby zagwarantowane zasadniczymi ustawami państwowymi równouprawnienie

języka ruskiego w sądach i urzędach już raz rzeczywiście zaprowadzonym zostało?

Longin Rożankowski.

Hamorak, Kułaczkowski, Teliszewski, Okuniewski, Korol, Herasimowicz, Mandyczewski, Dr. Olpiński, Antoniewicz, J. Romańczuk,

Dr. Sawczak, Huryk, Barabasz, Sirko, M. Siczynski.

Marszałek oświadcza, iż interpelację tę zakomunikuje p. e. k. komisarzowi rządowemu.

Koniec posiedzenia o godzinie 3 minut 35 po południu.

Marszałek krajowy :

Eustachy Sanguszko w. r.

Sekretarze :

St. Jędrzejowicz w. r.

Teliszewski w. r.

